

közgyűlés évének utolsó hónapjára megállapított átszámítási kulccsal, hanem azon üzleti év utolsó hónapjára megállapított átszámítási kulccsal kell aranykorona-értékre átszámítani, amely üzleti év nyereségéből a szóbanforgó tartalék növelése megtörtént.

Ezek a nagyon helyes intézkedések kiegészítendőek lennének még azzal, hogy új vállalatoknál a saját tőkének aranykoronára való átszámítása ne az első üzletév, illetve egy évnél hosszabb első üzletév esetén a csonka év utolsó hónapjára megállapított kulccsal, hanem a tényleges befizetés hónapjára megállapított kulccsal történjék. A jelenlegi átszámítási mód mellett a legtöbb új vállalat, tehát általában a kevésbé teherbíró vállalatok a saját tőke alacsony volta folytán a legmagasabb adókulcs alá esnek.

A közkereseti és betéti társaságok adókötelezettsége.

Az 1922. évi adóreform előtt a közkereseti és betéti társaságok az egyéni cégekkel egyenlő elbírálás alá kerültek és harmadosztályú kereseti adó alá tartoztak. A társulati adóról szóló 1922. évi XXIV. t.-c. 1. §-a a közkereseti és betéti társaságokat a társulati adó alanyai közé sorozta, míg az egyéni cégek az általános kereseti adóról szóló 1922. évi XXIII. t.-c. hatálya alá kerültek.

Ezen törvényjavaslatok érdekképviselőközi és parlamenti tárgyalása során úgy az érdekképviselők, mint a jogászok rámutattak arra, hogy a közkereseti és betéti társaságok jogi konstrukciójuknál és gazdasági jelentőségüknel fogva sokkal közelebb állanak az egyéni cégekhez, mint a részvénytársaságokhoz és teherviselőképességük is azt indokolja, hogy az egyéni cégekkel egyenlő elbírálásban részesedjenek. A törvényhozás azonban az elhangzott aggályokat nem honorálta, úgy hogy 1923. január 1-től kezdve a közkereseti és betéti társaságok társulati adót tartoznak fizetni. Az adó kulcsa a törvényben progresszive 6%-tól 20%-ig nyert megállapítást, míg az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t.-c. az adó kulcsát az aranykoronában megállapított nyereség után 5—15%-ig terjedőleg szállította le.

Az 1923. és 1924. évi adóketési munkálatokból és eredményekből a pénzügyminiszterium arra a véleményre jutott, hogy a közkereseti és betéti társaságok tényleg nem valók a társulati adó alá és aziránt szándékozik intézkedni, hogy vissza-, illetve áthelyeztessenek az általános kereseti adó alanyai közé.

Egy ilyen intézkedésnek megtétele azonban a jelen viszonyok között sem jogilag, sem gazdaságilag nem indokolt és következményeiben igazságos adóztatás helyett vagyonelkobzás jellegű lenne. Tudvalevőleg a társulati és kereseti adóról szóló törvénynek az adóalap mikénti megállapítására

vonatkozó intézkedései egymástól lényegesen eltérnek. A társulati adóról szóló törvény — adójogunk egyik legjobb törvényalkotása — azt rendeli, hogy az adóköteles nyereség megállapításánál a mérleg egyenlegéből kell kiindulni és a mérlegszerű nyereséghez csak azok a tételek adhatók hozzá, illetve a mérlegszerű nyereségből csak azok a tételek vonhatók le, amelyeket a törvény a 14—16. szakaszaiban taxative felsorol. Ezzel szemben az általános kereseti adóról szóló törvény az adóalap megállapításánál a nyers bevételből indul ki és felsorolja taxative a nyers bevételből levonható és exemplifikative a hozzáadandó tételeket. A társulati adóról szóló törvény az áru- és anyagkészletek mérlegszerű értékelésénél azon elvi alapon áll, hogy amíg az áru- és anyagkészlet előző évi mennyisége pótolva nincs, addig az áru- és anyagkészletben vagyonszaporulat nincs, az általános kereseti adóról szóló törvény ezzel szemben ezt a restitúciót nem ismeri és az év folyamán beszerzett áru- és anyagkészlet (normális gazdasági forgalom mellett az áru- és anyagkészlet egyik évről a másikra mindig, esetleg többször megújul) a beszerzési áron, vagy az évzáratkori értékben veendő számtásba.

A közkereseti és betéti társaságok az 1922. és 1923. évi mérlegeiket a társulati adóról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően vették fel, tehát az 1923. évi mérlegben szereplő áru- és anyagletárban részben 1923., részben 1922. évi és legnagyobb részben 1921. évi, sőt azt megelőző évekből áthozott árak szerepelnek. Ha már most ezek a társaságok az 1924. évi mérlegükben az áru- és anyagkészletet az 1924. évi beszerzési áron, vagy az 1924. év végei piaci áron veszik fel, ez a koronának időközben bekövetkezett elértéktelenedése és ennek folytán a papirkorona-áraknak, illetve értékeknek több ezerszeresre való megnövekedése által azzal az eredménnyel járna, hogy ezen vállalatok 1924. évi mérlegében változatlan mennyiségű és változatlan értékű árukészlet mellett is u. n. látszólagos nyereség mutatkoznék, úgy, hogy az adóteher a tényleges jövedelemnek sokszorosa lenne aszerint, hogy az árukészlet mennyisége mekkora volt. Egyes konkrét számítások szerint pl. olyan esetben, amikor az 1924. évi tényleges nyereség csak 10.000 aranykorona volt, az áruleltár papirkorona felértékelése folytán az adóteher a 300.000 aranykoronát is meghaladja.

Ha 1922-ben megtörtént már az a hiba, hogy a közkereseti és betéti társaságokat társulati adó alá vonták, ezt a hibát nem szabad még egy nagyobb hibával tetézni és a jelenlegi jogi helyzetet nem szabad változtatni mindaddig, amíg az átmenet rázkódtatás nélkül, vagyonekhozás nélkül nem eszközölhető. Erre a közeljövőben alkalom nyílik, mert

ha a mérlegvalódiságot helyreállítottuk és a vállalatoknak módjuk lesz mérlegeikben az ártértékeléseket adómentesen eszközölni, a közkereseti és betéti társaságok is visszahelyezhetők lesznek az általános kereseti adótörvény hatálya alá, ahova tulajdonképpen tartoznak.

Quieta non movere!

L.

Az adófelszólamlási bizottságok új ülészeke. Az 1924. évi kereseti adó, valamint jövedelem- és vagyonadó kivetéseknek másodfoku felülvizsgálata céljából 1—2 hét múlva újból összeülnek országszerte az adófelszólamlási bizottságok. Ezen bizottságokra vonatkozólag jelenleg két alaptörvényünk intézkedik: az 1909 : X. t.-c. és az 1920 : XXIII. t.-c. Ezeket kiegészíti a szanalási törvény alapján kiadott 7500/1924. sz. P. M. rendelet.

A felszólamlási bizottságoknak jogköre igen széles; vonatkozik egyfelől az I. foku határozat ellen beadott felebbezéseknek elbírálására, másfelől a felebbezéssel meg nem támadott I. foku határozatoknak revíziójára is: A felebbezések felülbírálásánál a felszólamlási bizottság nincs a felebbezésben megjelölt határokhoz kötve, hanem ha tárgyalása közben előbb nem ismert adatok merülnek fel, ezeknek mérlegelésével az elsőfokon megállapított adótételt felemelheti, avagy leszállíthatja. A meg nem felebbezett határozatok revíziójánál pedig, ha úgy találja, hogy a meg nem felebbezett határozatban megállapított jövedelem, illetőleg vagyon a fél valószínű jövedelménél, illetve vagyonánál kevesebb, akkor az elsőfokon megállapított adót felemelheti. Megállapítható tehát az, hogy a felszólamlási bizottságok jogköre inkább in favorem aerarii van kiépitve. Az elsőfoku adó kivetések elleni felebbezéseket a kézbesítéstől számított 15 nap alatt kell benyújtani. Az igazolási határidő ezen felebbezési határidőn túl még további 15 nap (1909 : X. t.-c. 57. §.). A felebbezésekben az adóköteles fél állításait bizonyítani köteles, illetőleg az állításának igazolására szolgáló bizonyítékokat már a felebbezésben köteles megjelölni. Az adófelszólamlási bizottság működésének keretében és célja érdekében fel van jogosítva arra, hogy az adókötelest felvilágosítások adása végett beidézzé, hogy tőle meghatározott kérdésekre feleletet kérhessen és illetőleg a nyereség-veszteségszámlát bekövetelje, hogy a tárgyalásra tanukat és szakértőket meghívjon és kihallgasson, esetleg a járásbíróság által eskü alatt kihallgattasson, hogy könyvvizsgálatot rendeljen el. A felszólamlási bizottság határozata ellen, annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt, panasszal élhet úgy az adózó, mint a bizottság előadója, még pedig szinte minden korlátozó szabály nélkül. Kiemelendő azonban, hogy a könyvvizsgálatot elrendelő hatá-